

կարեւոր համարեցի մի քանի գիտողութիւններ անել տի-
քնադատութեան առիթով և իմ պատասխանս ուղարկեցի
«Մուրճին» իմ գիտողութիւններս, որ անփութիս առաջ բերի
վերեր, գրուած են ամենայն սառնարիւնութեամբ. ոչ մէկ
վերաւորական խօսք, ոչ մէկ անպատշաճ դարձուած չկայ
նրանց մէջ. ևս համոզուած էի, որ Մուրճը կըտպագրի իմ
պատասխանս, եթէ պ. Հաթը նոյն խել Լ. Սարգսեանը կողմ
լինի. Բայց ես սխալուեցայ. «Մուրճ»-ը չընդունեց իմ լօզուածը,
իմ գիտողութիւնները «Մուրճ»-ին ուղարկելիս՝ ես ոչ միայն
յինուած էի իմ օրէնքի իրաւունքներէս, այլ և հաւատում էի
«Մուրճ»-ի լիակշիւ բարոյական պարտաճանաչութեանը. Պ.
Սարգսեանի վարմունքը փարատեց իմ սխալ կարծիքը.

Սակայն հետաքրքիր է պարզել, թէ ինչ պատճառ ու-
նէր պ. Սարգսեանը դժգոհ լինել իմ գրութիւնից կամ ինչու
նա չէ կարողանում հաշտ աչքով նայել մի դասագրքի, որ 30
տարի շարունակ ծառայել է հայ մանուկներին թէ այստեղ,
Ռուսաստանում, և թէ Տաճկաստանում, որ 500,000 փուն է
մտել, ուրեմն 500,000 մարդու սովորցրել է իւր մայրենական
լեզուն, որոնցից 300,000-ին ձրի (Տաճկաստանում). Գուցէ
ես նրանով եմ մեղա. որ պ. Սարգսեանի առաջ, որ գործում
եմ լռելեայն, առանց աղաղակ բարձրացնելու, առանց հրա-
պարակական հատուցումներ պահանջելու.

Ոչ, այստեղ դեր չեն խաղում ոչ իմ գրքերի պակասու-
թիւնները, ոչ իմ գործելու եղանակը. միակ և հասկանալի
պատճառն արն է, որ պ. Լ. Սարգսեանը մի դասագիրք է լօ-
րինել, «Մայրենի խօսք», որ իւր բովանդակութեամբ միան-
գամից ցլիտի փոխարինէր իմ գրքերի եթէ ոչ Ա. Գոնէ Բ. Գ.
և Դ. տարիներին. Սակայն հայ հասարակութիւնը, երբի բթա-
ցած իմ գրքերի մեծասակար ազդեցութիւնից, անկարող է
գտնուել գնահատել պ. Սարգսեանի գրչի արգասիքը.

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՅ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻԹԻԻՆՆԵՐ

ՎԵՆ. Հալրապետի Դիւանի գրութեան հետ ստացանք
էջմիածնատիպ օրացոյց նոր տարուայ շնորհաւորութեան առ-
թիւ.

Մ. Աբեղեան. Հայ ժողովրդական առասպելները Վաղարշ.
1901.

Շիրվանզադէ. Նամուս Բ. տպ. Թիֆլիս 1901.

Բենիկ վ. Քարոզչական թոթովանքներ. Ա. Թիֆլ. 1901.

Վ. Փափաղեան, Վտակ. Թիֆլ. 1901.

Տմբլաչի Խաչան. Զուռնա տմբլա. Բաղ. 1900.

Ռ. Պետրեան. Դաստիարակի մը խօսքերը. Վեն. 1901.

Գ. Մեղիք-կարագեղեան. Գերմանիայի հայ ուսանող-
ները. Թիֆլ. 1901.

Իս. Յարուժիւնեան. Ե. Սպիրի կին վիպագիր. Թիֆլ. 1901.

Գ. Սոսնդուկեանց. Պէպո. Թիֆլ. 1901.

Պ. Պաշտեանց. Յունես. Թիֆլ. 1901.

Աւֆրէդ դը Վինէ. Քերթումներ. Փարիզ 1901.

Ա. Բրուտեան. Ռամկական մրմունջներ. Ալէքս. 1901.

ԲՃ. Ս. Շահնազարեան. Հայ դպրոցի ցաւերից. Մոսկուս.
1901.

Տեղեկագիր 100 ամեայ լօբելիւնի ս. լուս. ազգ. հիւանդանոցի.
Զմիւռնիոյ. Զմիւռն. 1901.

Ն. ք. Ղամաղեանց. Համառոտ քարոզներ. Թիֆլ. 1899.

» Գրիտ. վարդապետութիւն. Թիֆլ. 1900.

» Համ. պատմ. հայ եկեղեցւոյ. Թիֆլ. 1901.

Օրացոյց ս. Երուսաղէմի 1902 թ.

А. Тумановъ. Армянск. древ. рукописи монаст. св.
Θοма. Тифлисъ 1901.

Г. Эзовъ. Начало сношеній Эчм. Патр. престола съ
Русскимъ правительствомъ, Тифлисъ 1901.

Բէնիկ վ. Տեղեկագիր 1900—1901 թ. Շուշուայ հայ. թեմ.
դպր. Թիֆլ. 1901.

Վահան Միրաքեան. Լալուարի որսը. Թիֆլիս 1901.

Օրացոյց ս. Փրկչի հիւանդանոցի 1902 թ.

Наръ-Досъ. Анна Сароянъ, Тифлисъ 1902.

Միւրթար Պոնտացի. Քերական ընթերցարան պատկե-
րադարձ Ա. և Բ. տարիներ հրատ. Պալենց գրատան.
1900—1 Կ. Պոլիս.

